

FZK0101 NO: _____

FZK0101 (A6,B6) GÜZ 2122 Final

(Bu sınavı kendi çabamla ve yardım almadan yaptığımı garanti ederim.)

ADI-SOYADI: _____

ÖĞRENCİ NO: _____

- Sınavda yalnızca sınav kağıdında bulunan formüllerden yararlanılır ve hesap makinesi kullanımına izin verilmez.
- Sınav süresi **100 dakikadır**.
- Kısa sorular ve dört problemden oluşur ve toplamda **125 puandır**.
- Bu sınav toplamından **en fazla 100 puan** alınabilir.
- Açıklama, formül içermeyen cevaplara puan verilmez. Birim yazılmaması durumunda puan kırılır.

Kısa Sorular	Problem 1	Problem 2	Problem 3	Problem 4	Toplam

Formüller (Bu sayfayı ayırmayınız!)

Ortalama ve Anlık Tanımları:

Eğer f, g 'nin zamana göre değişimi ise
 $f_{av} = \frac{g(t_f) - g(t_i)}{t_f - t_i}, \quad f(t_i) = \frac{dg}{dt} |_{t=t_i}$

Birim Vektör Notasyonu:

$$\vec{A} = A_x \hat{i} + A_y \hat{j} + A_z \hat{k}$$

Skalar Çarpım:

$$\vec{A} \cdot \vec{B} = A_x B_x + A_y B_y + A_z B_z$$

$$|\vec{A} \cdot \vec{B}| = |A||B| \cos \phi$$

Vektör Çarpım:

$$\vec{A} \times \vec{B} = \vec{C}$$

$$C_x = A_y B_z - A_z B_y$$

$$C_y = A_z B_x - A_x B_z$$

$$C_z = A_x B_y - A_y B_x$$

$$|\vec{A} \times \vec{B}| = |A||B| \sin \phi$$

Sabit x -ivmesi:

$$v_x = v_{0x} + a_x t$$

$$x = x_0 + v_{0x} t + \frac{1}{2} a_x t^2$$

$$v_x^2 = v_{0x}^2 + 2a_x(x - x_0)$$

Düzgün Çembersel Hareket:

$$a_{\text{rad}} = \frac{v^2}{R} \quad T = \frac{2\pi R}{v}$$

Bağıl Hız:

$$v_{P/A-x} = v_{P/B-x} + v_{B/A-x}$$

$$\vec{v}_{P/A} = \vec{v}_{P/B} + \vec{v}_{B/A}$$

Newton Yasaları:

$$\vec{R} = \vec{F}_1 + \vec{F}_2 + \dots = \sum \vec{F}$$

$$\sum \vec{F} = 0, \quad \sum \vec{F} = m\vec{a}$$

$$\vec{F}_{A \text{ on } B} = -\vec{F}_{B \text{ on } A}$$

Sürtünme Kuvvetleri:

$$f_k = \mu_k n \quad f_s \leq \mu_s n$$

İş:

$$W = \vec{F} \cdot \vec{s} = F s \cos \phi$$

$$W_F = \int_{\vec{x}_1}^{\vec{x}_2} \vec{F} \cdot d\vec{x} \quad (\text{değişken } F)$$

İş Kinetik Enerji İlişkisi:

$$W_{\text{toplam}} = K_2 - K_1, \quad K = \frac{1}{2}mv^2$$

Güç:

$$P_{\text{av}} = \frac{\Delta W}{\Delta t}, \quad P_{\text{av}} = \vec{F} \cdot \vec{v}$$

Yerçekimi Potansiyel E.:

$$\Delta U_g = -W_{\text{grav}} = mgy_f - mgy_i$$

Elastik pot. enerji:

$$\Delta U_{el} = -W_{el} = \frac{1}{2}kx_f^2 - \frac{1}{2}kx_i^2$$

Potansiyel Enerji Kuvvet İlişkisi:

$$\vec{F} = - \left(\frac{\partial U}{\partial x} \hat{i} + \frac{\partial U}{\partial y} \hat{j} + \frac{\partial U}{\partial z} \hat{k} \right)$$

Mekanik Enerjinin Korunumu:

$$K_1 + U_1 + W_{\text{diğer}} = K_2 + U_2$$

veya: $\Delta K + \Delta U = W_{\text{diğer}}$

Parçacığın çizgisel momentumu:

$$\vec{p} = m\vec{v}, \quad \sum \vec{F} = \frac{d\vec{p}}{dt}$$

İtme & Itme-Momentum:

$$\vec{J} = \sum \vec{F} \Delta t, \quad \vec{J} = \Delta \vec{p} = \vec{p}_2 - \vec{p}_1$$

$$\vec{J} = \int \vec{F} dt \quad (\text{değişken } F)$$

Momentumun korunumu:

$$\vec{P} = \vec{p}_A + \vec{p}_B + \dots, \quad \vec{P}_1 = \vec{P}_2 \quad (\vec{P} = \vec{P}')$$

Esnek çarpışma:

Sitemde $\mathbf{P}$ ve $\mathbf{K}$ korunur.

Esnek olmayan çarp.:

Sistemde $\mathbf{P}$ korunur, $\mathbf{K}$ korunmaz.

1D Elastik Çarpışma:

$$v'_{1x} = \frac{2m_2 v_{2x} + (m_1 - m_2)v_{1x}}{m_1 + m_2},$$

$$v'_{2x} = \frac{2m_1 v_{1x} + (m_2 - m_1)v_{2x}}{m_1 + m_2}$$

Kütle Merkezi (CM):

$$\vec{r}_{cm} = \frac{m_1 \vec{r}_1 + m_2 \vec{r}_2 + \dots}{m_1 + m_2 + \dots}$$

Dönme Hareketi - Kinematik:

$$\omega_z = \frac{d\theta}{dt}, \quad \alpha_z = \frac{d\omega_z}{dt}$$

$$\theta = \theta_0 + \omega_{0z} t + \frac{1}{2} \alpha_z t^2$$

$$\theta - \theta_0 = \frac{1}{2}(\omega_{0z} + \omega_z)t$$

$$\omega_{fz}^2 - \omega_{0z}^2 = 2\alpha_z(\theta_f - \theta_0)$$

Çizgisel ve Dönme**Hareketlerinin İlişkisi**

(Kaymadan dönme):

$$v = r\omega, \quad a_{tan} = r\alpha$$

$$a_{\text{rad}} = \frac{v^2}{r} = \omega^2 r$$

Eylemsizlik Momenti**ve Dönme Kinetik Enerjisi:**

$$I = m_1 r_1^2 + m_2 r_2^2 + \dots = \sum_i m_i r_i^2,$$

$$K_{donme} = \frac{1}{2} I \omega^2$$

Paraleksen Teoremi:

$$I_P = I_{km} + M d^2$$

Torkun yaptığı iş:

$$W_\tau = \tau_z \Delta \theta \quad (\text{sabit torque})$$

$$W_\tau = \int_{\theta_1}^{\theta_2} \tau_z d\theta, \quad P = \tau_z \omega_z$$

Dönme hareketinde İş-Kinetik Enerji:

$$W_\tau = \Delta K_{donme} = \frac{1}{2} I \omega_2^2 - \frac{1}{2} I \omega_1^2$$

Açısal Momentum:

$$\vec{L} = \vec{r} \times \vec{p} = \vec{r} \times m\vec{v} \quad (\text{noktasal parçacık})$$

$$\vec{L} = I\vec{\omega} \quad (\text{katı cisim})$$

Dönme hareketi**ve Açısal Momentum:**

$$\sum \vec{r} = \frac{d\vec{L}}{dt}$$

$$\sum \vec{r} = 0 \Rightarrow \vec{L} : \text{sabit} \quad (\vec{L}_i = \vec{L}_f)$$

Kısa Sorular: (25 puan)

Cevaplarınızı açıklayınız. Açıklama içermeyen cevaplar puanlandırılmaz!

- (KS1) (6 p) Sıfırdan farklı bir net kuvvet etkisindeki noktasal bir cisim için, aşağıdaki ifadelerin doğru (D) ya da yanlış (Y) olmalarını inceleyiniz.

(i) Cismin süratini her zaman artar!

(D) (Y) .....

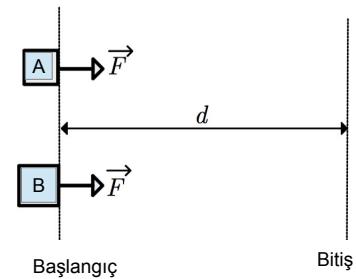
(ii) Cismin kinetik enerjisi sabit kalabilir.

(D) (Y) .....

(iii) Cismin çizgisel momentumunu sabit kalabilir.

(D) (Y) .....

- (KS2) (4 p) Kütleleri $m_A = M$ ve $m_B = 4M$ olan iki cisim başlangıç çizgisinde hareketsiz durmaktadır. Cisimlere aynı $\vec{F}$ kuvveti, aynı sürtünmesiz yol d boyunca etkimiştir.

- (i) Bitiş çizgisindeki kinetik enerjilerinin oranı nedir?

$$\frac{K_A}{K_B} =$$

- (ii) Yol boyunca cisimlere $\vec{F}$ kuvveti tarafından aktarılanitmelerin büyüklüklerinin oranı nedir?

$$\frac{J_A}{J_B} =$$

- (KS3) (5 p) İş-Kinetik Enerji teoremi nedir? **Bir cümle** ile açıklayınız. Açısal hareketteki karşılığı nedir? Yazınız ve **bir cümle** ile açıklayınız.

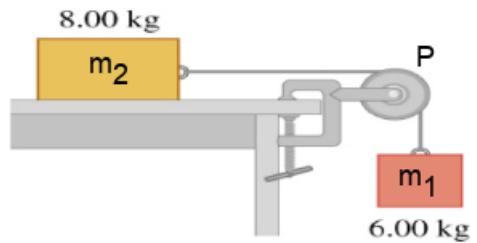
(KS4) (5 p) Katı homojen küre şeklindeki bir top eğimli bir yolda kaymadan yuvarlanarak h_0 yüksekliğine ulaşabilmektedir. Eğer bu top yerine aynı kütle ve yarıçapa sahip içi boş bir top, eğime aynı açısal süratle başlıyor ise çıkabileceği maksimum yükseklik h_0 ile karşılaşıldığında nasıldır? İşaretleyiniz. Cevabınızı açıklayınız.

$h > h_0$ ( ), $h = h_0$ ( ), $h < h_0$ ( ), μ_s bilinmediğinden cevaplayamayız( ).

(KS5) (5 p) Korunumlu kuvvet nedir? Açıklayınız. En az bir örnek veriniz. Örneğinizi açıklayınız.

Problem 1:**(25 puan)**

Kütleleri $m_1 = 6\text{kg}$ ve $m_2 = 8\text{kg}$ olan iki blok, yarıçapı $r = 0.5\text{m}$ olan çıkışık (P) üzerinden geçen ip ile birbirlerine bağlanılmışlardır. İp çıkışığın üzerinden kaymadan geçmektedir ve esnememektedir. m_2 ile yüzey arasında sürtünme yoktur. ($g = 10 \text{ m/s}^2$ alınız.)

- (a) (9 p) Tüm cisimler için serbest cisim şemalarını çiziniz. (Not: Tork ve kuvvet şemalarını her cisim için ayrı ayrı ya da aynı şekilde gösterebilirsiniz.)
- (b) Eğer sistem durgun halden serbest bırakıldığında, m_1 'in aşağıya doğru $a = 2\text{m/s}^2$ 'lik bir ivmesi oluyor ise,
- (i) (6 p) İplerdeki gerilme kuvvetlerinin büyüklükleri nelerdir?

$$T_1 = \quad , \quad T_2 =$$

- (ii) (5 p) Çıkarlığın (P) eylemsizlik momenti (I) nedir?

$$I =$$

- (iii) (5 p) Hareketin ilk iki saniyesinde, çıkışığın açısal momentumu ne kadar değişir?

$$L(2s) - L(0s) =$$

Problem 2:**(25 puan)**

500kg kütleye sahip bir uydı, bir uzay aracına göre

$$\vec{r}(t) = 5 \cos\left(\frac{\pi t}{2}\right)\hat{i} - 2 \sin\left(\frac{\pi t}{2}\right)\hat{j},$$

konumuna sahiptir ve $\vec{r}$ metre cinsindendir. (*Vektör büyüklükler için cevaplarınızın birim vektör notasyonunda veriniz. Koordinat sisteminizin orijinini uzay aracının bulunduğu nokta olarak kabul ediniz.*)

(a) (5p) Uydunun hareketin ilk 5 saniyesindeki ortalama ivmesi nedir?

$$\vec{a}_{av} =$$

(b) (5p) $t=5$. saniyede, uydunun konumu ve hızı arasındaki açı nedir?

$$\theta =$$

(c) (5p) Uydu üzerinde ilk beş saniyede ne kadar iş yapılmıştır?.

$$W(5s - 0s) =$$

(d) (5p) Uyduya ilk beş saniyede verilen itme nedir?

$$\vec{J}(5s - 0s) =$$

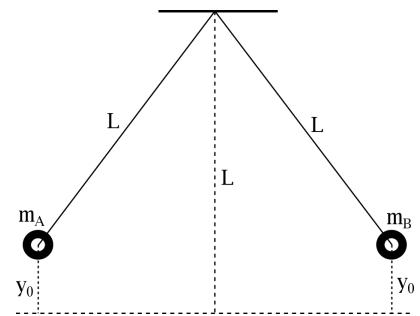
(e) (5p) $t=5$. saniyede, uydunun uzay aracı çevresindeki açısal momentumu nedir?

$$\vec{L}(5s) =$$

Problem 3:**(25 puan)**

Aynı boyda $L = 2.0$ m'lik iplere bağlanmış kütlelerden oluşan sarkaçlar aynı $y_0 = 5.0$ m yüksekliğinden gösterildiği şekilde duran halden bırakılmışlardır. A'nın kütlesi m_A bilinmezken, B'nin kütlesi $m_B = 1.0$ kg'dır. Kütleler en alt noktada çarpışırlar. Çarpışmanın ardından A çarpışma noktasında hareketsiz kalırken B yükselserek en alt noktanın $y_f = 7.2$ m üzerine kadar çıkabilmektedir.

- (a) (10 p) A sarkacına bağlı cismin kütlesini bulunuz.

$$m_A =$$

- (b) (10 p) Çarpışmanın hemen ardından A ve B cisimlerinin asılı oldukları iplerdeki gerilme kuvvetlerinin büyüklüklerini bulunuz.

$$T_A = , T_B =$$

- (c) (5 p) Çarpışma esnek midir? Esnek değil midir? İşaretleyiniz ve matematiksel olarak gösteriniz.

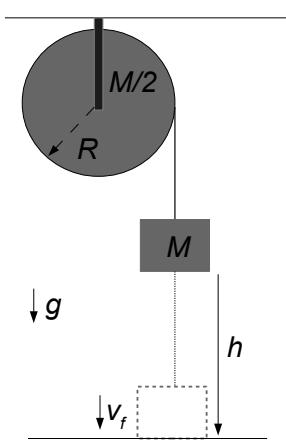
ESNEK ( )	ESNEK OLMAYAN( )
-----------	------------------

Problem 4: (25 puan)

M kütleli bir yük, kütlesi ihmal edilebilir ipler ile kütlesi $M/2$ yarıçapı R olan silindirik bir çıraklığa şekildeki gibi asılmıştır. Yük M , h yüksekliğinden serbest bırakıldığında, durgun halden harekete başlayarak zemine $v_f = 4$ m/s süratü ile çarpmaktadır. İp esnemeden ve kaymadan açılmaktadır.

($g = 10$ m/s² alınız, $I_{silindir} = m_{silindir}R^2/2$.)

- (a) (10 p) h yüksekliğini bulunuz.

$h =$

- (b) (5 p) M yükünün hareket esnasındaki ivmesinin büyüklüğünü bulunuz.

$a =$

- (c) (10 p) Silindirin açısal momentumu korunur mu? Korunuyor ise korunduğuunu gösteriniz. Cevabınızı fizik yasaları ile açıklayınız.

KORUNUR ( )   KORUNMAZ( )